

Časopis Komenský

vám přeje, aby i v novém roce pro vás byl svět plný příjemných a šťastných obrazů.

Rozhovor s Janem Opatřilem o kapříku Metlíkovi, o autorských čteních a o budoucnosti dětských knih

Učíme se číst metodou Sfumato

Hana Neumanová

Učíme se číst metodou Sfumato

Tento příspěvek vznikl tak trochu netradičně ve spolupráci několika osob, různě participujících na uvádění metody do školní praxe či osvětě, realizaci ve výuce a lektorování učitelů v metodice její výuky. Jde především o paní učitelku Hanu Neumanovou ze Základní školy Masarova v Brně a paní Márii Navrátilovou, autorku metodiky výuky počátečního čtení a psaní zvané *Sfumato*® (*Splývavé čtení*®).¹

Paní učitelka H. Neumanová procházela od roku 2013 vzdělávacími semináři pod vedením M. Navrátilové, kde se vzdělávala jak v aplikaci metodiky *Sfumato* [vysl. *sfumáto*, pozn. redakce], tak v lektorských dovednostech, které jí pomáhají podporovat další kolegyně ve škole v zavádění nové metody čtení a psaní. Od září 2014 začala vyučovat elementární gramotnost v první třídě podle metodiky *Sfumato*. V následujícím příspěvku nám ve stručnosti, na konkrétních příkladech, představuje své první

zkušenosti s novou metodou výuky čtení a psaní. Přestože je metodika *Sfumato* využívána v českém školství již od roku 1992, není tak rozšířenou metodou jako metoda slabikotvorná (tzv. *analyticko-syntetická* [AS]), a proto je text opatřen ještě doslovem k vysvětlení základních principů metodiky *Sfumato*.

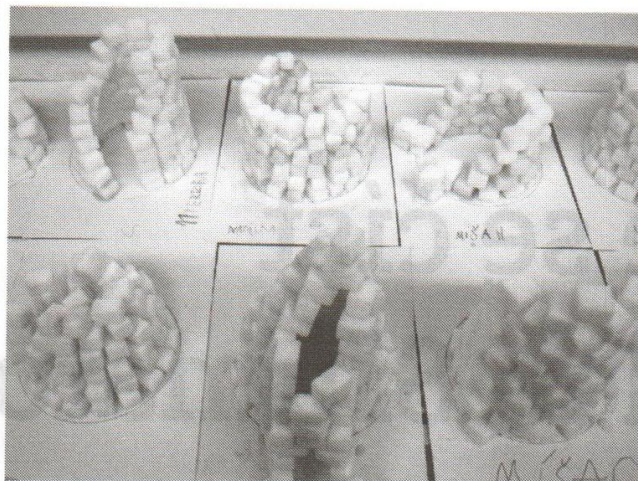
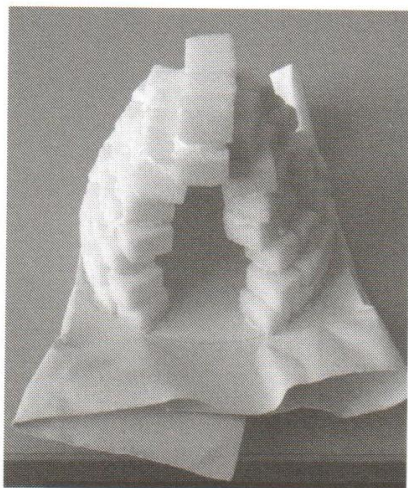
Pátráme-li po motivu, který přivádí učitele na semináře o této metodě, zcela nepřekvapivě se nám dostává podobných odpovědí jako od rodičů, kteří v této metodě hledají poslední spásu, jak pomoci svým dětem zvládnout čtení. Paní učitelka Neumanová měla před třemi lety žákyni, které čtení činilo významné obtíže, ačkoli se doma pravidelně připravovala. Žákyně však po prázdninách nastoupila do druhé třídy naprosto vyměněná. Jak se to stalo, líčí paní učitelka v následující části, kde objasňuje a popisuje jednu z běžných výukových hodin využívajících metodu *Sfumato*.

Jak jsem se učila znovu číst

Způsob čtení, se kterým jsem se u žákyně setkala, byl trochu odlišný, ale samotné čtení překvapivě dobré. Znělo tak trochu divně, houpavě. U některých slov hlásku protáhla, než očima načetla další, ale nepřestala číst. Čtení bylo téměř plynulé. Sešly jsme se s maminkou a ona mi vyprávěla, jak se její dítě dostalo o prázdninách k paní učitelce, která „pracuje s metodou *Splývavého čtení*“. Začala jsem se o tuto metodu zajímat a musím přiznat, že mě nadchla. Absolvovala jsem potřebné semináře a *Letní školu pro*

1 Tyto názvy nejsou volně zaměnitelné. Techniku Splývavého čtení (jeden z mnoha aspektů metodiky *Sfumato*) začala paní Navrátilová formulovat již v roce 1974, tehdy jako učitelka mateřské školy v přípravném ročníku. Navázala tím na svoji předchozí práci učitelky sborového zpěvu v pozici skupinové vedoucí (pod krajským výborem SSM) v Přelouči a na individuální výuku s nezpívajícími. Ve druhé pol. 80. let začala pořádat semináře pro pedagogy. Po Sametové revoluci – na doporučení prof. Z. Matějčka – celou metodu propojila i s procesem psaní a aplikovala ji 11 let ve školství, aby ověřila a prokázala její efektivnost a účinnost.

Obrázek 1-2. Výroba iglů z kostek cukru (I–i).

Obrázek 3. Všechny podoby písmena „I–i“.

pedagogy v Praze. Zde jsem získala nejen teoretické znalosti, metodický postup, ale i praktický výcvik, jak manipulovat s ukazovátkem při nácviku čtení, které zde hraje důležitou roli. Nechyběla ani nezbytná dramatická výchova. Prvky dramatiky jsou totiž nedílnou součástí výuky čtení a pomáhají nejen udržet pozornost dětí, ale podporují také zapamatování při výuce. Učitel získává pro výuku kompletní materiály.²

Živá abeceda aneb Písmenka v říši divů je učebnice, v níž se žáci seznamují s probíranými písmeny a příběhy, které vždy podporují zapamatování právě probíraného písmena. Základem je upevnění nácviku při čtení a psaní; k tomu slouží i pracovní sešity, kde se probíraná písmena poznávají ve všech čtyřech podobách (velké a malé písmeno, tiskací i psací podoba písmena).

Procvičované písmeno se přiřazuje k obrázkům, je obtahováno, vybarvováno, vystřihováno a skládáno. Ukázkou práce s písmenem „I–i“ ilustrují přiložené obrázky (obrázky 1 a 2); základem je totiž propojování výuky čtení v jednotlivých předmětech. Kromě trénování psané podoby tiskacího, psacího, velkého i malého písmena se v dalších předmětech přidávají výtvarné a pracovní činnosti, které jsou spojeny se slovy začínající na právě procvičované písmeno.

² Učebnice *Živá abeceda aneb Písmenka v říši divů* [dále jen *Živá abeceda*], pracovní sešity k *Živé abecedě*, pracovní listy, plastová tabulka s nasazovacími písmenky, písanky. Pro učitele je součástí metodická příručka a DVD pro ověřování správnosti postupů.

Jak tedy vypadá hodina čtení v mé třídě?

Charakteristické prvky jsou: střídání činností, hlasité zpívané čtení, zapojení všech dětí do učebních aktivit. Hodina začíná soutěží: „Která řada bude mít nejdříve připravené pomůcky na lavici?“ Navazuje básnička, kdy děti společně recitují *Dobry den, dobry den* a hýbou se. Poté se již soustředí na dnešní písmeno „D–d“. Na tabuli je velký plakát s písmenem, kolem obrázky věcí na „D–d“, děti se hlásí, jsou vyvolávány a chodí k tabuli přiřazovat písmenko k vybranému obrázku a nahlas věc na obrázku pojmenují.

Následuje společné čtení slov napsaných na tabuli. Upozorním děti, že čteme „hóóódně nahlas“. Při čtení používám ukazovátko – vždy ukážu na první písmeno a zcela záměrně protahuji jeho výslovnost co nejdéle. Přečteme všechna slova uvedená na tabuli. Poté pracujeme s učebnicí a opět všichni, i já, čteme nahlas slova ze zvoleného cvičení v *Živé abecedě*. Ve třídě je opravdu hluk, protože kladu důraz na hlasité vyslovování a dlouhé držení výslovnosti hlásek. Děti doma nechtou; veškeré čtení probíhá ve škole, pod mým vedením. Jde totiž o metodu, kterou rodiče nemají zažitou, a docházelo by ke zbytečnému matení dětí odlišnými přístupy. Během společného čtení obcháším děti a poslouchám je, jak vyslovují, případně je motivuji: „Zkus to zavolat!“ Pro uvolnění od soustředěného čtení zařazuji protahovačku. Děti si protáhnou tělíčka a od hlasitého mluvení se postupně ztiší.

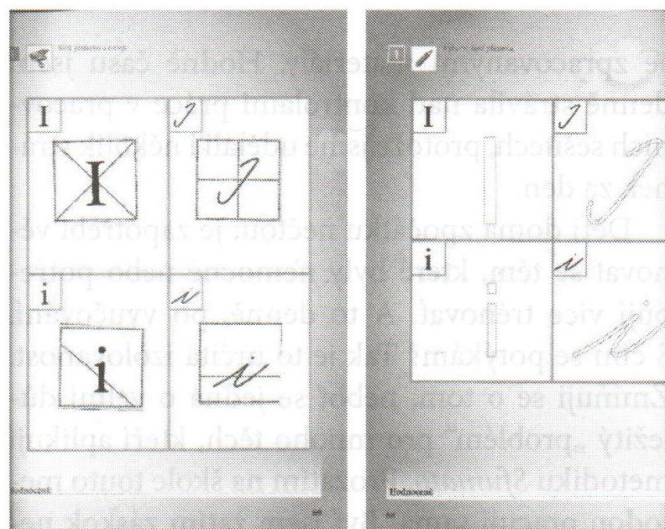
Další aktivitou je skládání slov z nasunovacích plastových písmenek na tabulky. Děti k tomu mají připravené taštičky, vyndají si tabulky a skládají slova dle instrukcí: „Do levého horního rohu napište (poskládejte) ‚nese‘; do pravého dolního rohu napište ‚pusa‘; do levého dolního rohu napište ‚basa...‘; do pravého horního rohu napište ‚pila.‘“ Zkontroluji správnost poskládaných slov a jejich umístění na tabulce, tabulky s písmenky sklídíme do taštičky a jdeme procvičovat tiskací podobu písmen. Půlce třídy vždy ukázu písmeno, které mají spolužákovi napsat prstem na záda, ten hádá, jaké písmeno bylo napsáno.

Posléze děti opět vyskočí z lavic a protáhnou se – zařazují třeba básničku *Ruce máme na tleskání*. Po protažení přichází aktivita, která ukazuje dětem různé podoby písmen; postupně odkrývám části písmena a děti hádají, o jaké písmeno by mohlo jít.

Poslední aktivita je hra *Dětský mariáš*. Děti hrají ve dvojicích, drží v ruce vějíř s kartami s již probranými písmeny, vždy postupně – střídají se – říkají, které písmenko si má soused vyložit na lavici. Pokud je písmenko správně vyloženo, pokračuje druhé dítě. Hráči si navzájem vidí do všech již vyložených karet, a snadněji se tak orientují ve výběru. Soutěží se, která dvojice vyloží všechna písmenka na lavici jako první. Děti jsou z této hry nadšené, s radostí pracují. Končí vyučovací hodina a po přestávce pokračujeme dalšími aktivitami.

Přínosy a úskalí

Dříve jsem čtení učila analyticko-syntetickou metodou. Pro mě samotnou bylo zajímavé učit se číst podle metodiky *Sfumato*, uvědomovat si odlišnosti oproti AS a na vlastní kůži zažívat zvládání zcela odlišných postupů ve výuce čtení. Například psaní diktátů jsme nahradili skládáním slov na plastové destičky, a přesto s nástupem do druhé třídy nemají žáci s psaním nejmenší problémy. Ve druhé třídě se v prvním pololetí dopracovávají obtížnější úkoly z písnek pro první ročník a žáci si doplňují znalost psané i tištěné formy písmen x, y, w, q. Umí číst d, ť, ň, ale doplňují si dovednost psát tyto písmena. Ve výuce českého jazyka využívají již běžné

Obrázek 4. Vystřihování, skládání, nalepování, kreslení procvičovaného písmena. (Tyto listy jsou součástí Pracovního sešitu 2 k Živé abecedě, s. 59–71, a jeho Doplnkových listů.)

učebnice pro žáky 2. ročníků. Díky zvolené metodě výuky čtení a psaní umějí ve druhé třídě dobře číst předložky, správně intonují a zvládají dobře číst shluky písmen. Zpočátku jsem měla obavy, zda zvládnou přípravu na hodinu. Výraznou časovou dotaci vyžaduje vystřihování písmen a obrázků, ale občas pomohli rodiče; postupem času se této dovednosti naučili i žáci.

Také dramatika, která – jak již bylo uvedeno – je nedílnou součástí nácviku čtení, klade na učitele zvýšené nároky na práci s hlasem, tělem, neverbálními i verbálními projevy. Učitel musí umět vyprávět příběhy a podněcovat fantazii dětí, pracovat se svým hlasem, vhodně jej modulovat, a nezbytná je i dechová průprava. Při hlasitém čtení se bez ní neobejdete a správně dýchat učím i své žáky. Tuto metodu osobně považuji za náročnou pro učitele. Vyžaduje správný metodický postup, nadšení, nápaditost i tvořivost. Mnoho nápadů nabízí metodická příručka, která je velkou oporou, stejně tak jako vydané DVD, kde se mohu ujistit, zda postupuji správně. Ale protože jsem „začátečník“, musím věnovat dost času přípravě. Nejčastěji po večerech doma vyhledávám obrázky, vytvářím vzor pro třídu. Jak už to tak bývá, až později zjistím, že některé připravené aktivity byly pro žáky moc náročné (někdy i časově), a sbírám nové zkušenosti. Považuji to za svůj další rozvoj, tato práce mě motivuje. Mně, ale i dětem vzniká portfolio

se zpracovanými materiály. Hodně času jsem denně strávila nad kontrolami práce v pracovních sešitech, protože jsme udělali i několik stránek za den.

Děti doma zpočátku nechtou; je zapotřebí věnovat se těm, které byly nemocné nebo potřebují více trénovat. A to denně, po vyučování. S čím se potýkám? Tak je to určitá izolovanost. Zmiňuji se o tom, neboť se jedná o velmi důležitý „problém“ pro mnoho těch, kteří aplikují metodiku *Sfumato*. Prozatím na škole touto metodou pracuji sama. Byť jsem zatím záskok nepotřebovala, vedení školy vyhovělo mé prosbě, aby v případě mé nemoci zastupující učitel učil vše ostatní *kromě čtení*, protože s metodikou *Sfumato* neměl ve školním roce 2014/15 nikdo jiný na naší škole zkušenost. Od září 2015 se však rozšiřuje výuka čtení a psaní dle této metody do dalších tří prvních tříd. Ve škole jsou tedy již čtyři učitelky, které se vzájemně podporují v zavádění nové metodiky čtení a psaní. Nedávno jsme se dozvěděli i o další brněnské škole, kde výuku *Sfumatem* v letošním roce zahajují. Nyní půjde snáze sdílet a rozšiřovat své zkušenosti s kolegy z vlastní školy nebo ze škol sousedních, kde s metodikou *Sfumato* pracují pod lektorským vedením dr. Navrátilové. To zaručuje její přesnou aplikaci – nejen využívání jejích některých vytržených částí, bez kvalitního zaškolení a supervize ze strany zkušených metodiků. Na tuto skutečnost, hazardování s aplikací metody bez řádného zaškolení, nás upozornila paní Navrátilová. Díky pečlivému monitorování procesu aplikace a výsledků metodiky *Sfumato*, kterému se věnuje, zjišťuje, že některé školy (někteří učitelé) ji zavádějí bez autorského souhlasu nebo si z metodiky vybírají pouze některé kroky, nerespektují provázanost celé metody, a ohrožují tím její fungování, potažmo výsledky učení na straně žáků. V důsledku poškozují kvalitu zavedených značek *Sfumato*® a *Splývavé čtení*®. Tento přístup také znemožňuje získat přesná čísla o počtu škol, ve kterých se metodikou *Sfumato* vyučuje.

Reakce okolí

Od prvního kroku zavádění nové metody výuky čtení jsem si uvědomovala, že je nezbytné

rodičům prvňáčků vysvětlit, jakým způsobem bude výuka probíhat. I tento aspekt metody jsme na školení probírali. Rodiče se učili číst jiným způsobem a jejich působení na děti v rámci domácí přípravy by – bez alespoň stručného úvodu do metody – mohlo být kontraproduktivní, ne-li škodlivé. Již v červnu, kdy u nás ve škole bývá schůzka s rodiči budoucích prvňáčků, jsem tedy rodiče seznámila se *Sfumatem*. Měli možnost se rozhodnout, zda do toho půjdou se mnou, zda mi dají důvěru nebo budou chtít do jiné (běžné) třídy, kde se vyučuje AS metodou.

Dostala jsem tehdy 25 žáků. Měla jsem nejvyšší počet dětí ve třídě. Ale také ujištění od vedení školy, že mi během školního roku nikdo do třídy nepřibude. Hned na začátku září na první třídní schůzce jsem rodiče podrobněji informovala, ukázala výuku čtení na DVD, které jsem získala na školení. V listopadu jsem měla ukázkovou hodinu čtení pro rodiče. Byli nadšeni. Moc se jim způsob výuky líbil. Přesvědčili se, stejně jako já, že je pravdivé tvrzení, že po Vánocích si děti budou samy „louskat“ další slova, která je zajímavá, i když dané písmeno ještě neumí.

Reakce kolegů ve škole byly taktéž pozitivní. Přestože si některé kolegyně při setkáních na dalším vzdělávání v metodice *Sfumato* stěžovaly na nepříjemné připomínky kolegů (týkající se hlučnosti při čtení), musím říci, že u nás si kolegyně na naše zpívavé čtení přivykly, nemají s tím problém.

V měsíci lednu se v naší třídě uskutečnily dvě ukázkové hodiny čtení nejen pro rodiče budoucích prvňáčků. Přítomna byla také reportérka Českého rozhlasu a odvysílán byl i rozhovor s paní učitelkou z mateřské školy, která se přišla podívat, jak výuka *Splývavého čtení* vypadá, a odcházela s pozitivními dojmy. Jsem přesvědčena, že do budoucna by se mohla rozvinout idea, že tzv. období OSBUA (tedy první fáze nácvičky techniky *Splývavé čtení*) by začínalo už v mateřské škole. Pro mě osobně je metodika *Sfumato* do budoucna jasnou volbou, ve které budu i s dalšími nově přichozími prvňáčky pokračovat.

Principy metodiky Sfumato

NESLABIKUJE SE

Postupně se načítá hláska za hláskou, nedochází tak ke dvojitému čtení.

Nepoužívá se záložka, ale posunuje se pouze ukazovákem přesně tam, kde se čte.

OD ZAČÁTKU SE PRACUJE S VÝZNAMEM SLOV

- Význam slova žáci poznávají hned.
- Nejdříve vymýšlejí slova na náslovnou hlásku, později na dvě, tři hlásky.
- (p – pouzdro, propiska..., pe – penál, peníze..., pes – už celé slovo)
- Vzniká bohatá slovní zásoba.
- Seznamují se s přirovnáním i s protikladnými slovy u dané hlásky.

POSILOVÁNÍ SPRÁVNÉ VÝSLOVNOSTI

- Správná výslovnost hlásky vzhledem k její dlouhé expozici je upevňována hlasitým projevem.
- Mám ve třídě dvě děti, které zpočátku nebylo vůbec slyšet, nyní problémy s hlasitostí nemají.

INDIVIDUÁLNÍ TEMPO

- Tempo je přizpůsobeno každému čtenáři dle jeho potřeby.
- Nedělají se srovnávání typu „kolik slov přečte žák za jednu minutu“.

ROZLIŠOVÁNÍ DLOUHÝCH A KRÁTKÝCH SAMOHLÁSEK

- Žák správně rozliší krátké a dlouhé samohlásky, protože při počáteční dlouhé expozici hlásky toto natrénují – hlásky „nepolykají“.
- Při počátečním čtení se neuvádějí žádná slova s dlouhou samohláskou, přesto se vše čte dlouze.
- Dlouhé expozice hlásek se při čtení postupně, zcela přirozeně zkracují.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ PROPOJENÍ

- Velká propojenost mezi předměty.
- Například: při vyvození písmena „I – i“ ve výtvarné výchově malujeme indiána; v pracovních činnostech vytváříme iglú z kostek cukru; v prvouce probíráme, jak se žije v iglú; v tělesné výchově nacvičujeme indiánský běh; a v hudební výchově zpíváme *Ivánku náš*.

NÁZORNOST A VIZUALIZACE

- Pracovní sešity podporují soustředění na probírané písmeno, nerozptylují žáky jinými obrázky; ilustrace vždy slouží k upevnění právě procvičovaného písmena; součástí jsou cviky na uvolňování ruky.
- Obrázek s příběhem k písmenu O: „Obrovský obr obhlíží ostrov. Otakar se otáčí za obrem a odhání ovečky od ohně. Oslíci osířeli na okraji ostrova. Odtáhly i odolné kačeny, které obletěly ostrov a ohlížely se za ostatními obyvateli oválné tůňky.“
- Důraz je kladen na stříhání, lepení, výrobu písmenek nebo věcí, které začínají na dané písmeno. V AS se soustřeďuje dítě pouze na vybarvování.

Při výuce metodou *Sfumato* se:

orientuje na úspěch při čtení	posiluje porozumění významu přečteného v souvislostech
podporuje individuální čtecí tempo	neupřednostňuje rychlé čtení
nekombinuje s jinými metodami	čte po písmenkách (hláskách)
respektuje postup uvedený v metodice jako celistvé teorii výuky elementární gramotnosti	nepřeskakují metodikou dané kroky

Poznámka redakce: Příspěvek vznikl v období leden – září 2015. K jeho zpracování přispělo osobní setkání s paní Márií Navrátilovou, se kterou redaktorka časopisu Komenský Lucie Škarková vedla rozhovor k objasnění principů metodiky Sfumato. Informace o aplikaci této metody výuky čtení a psaní v praxi bylo umožněno získat na ukázkové hodině pod vedením paní učitelky Hany Neumanové. Text je tak výsledkem spolupráce redaktorky časopisu Komenský (L. Škarková), autorky metodiky Sfumato (M. Navrátilová) a učitelky z praxe (H. Neumanová).

Literatura

Navrátilová, M. (2007a). *Sfumato® – Splývavé čtení® aneb čtení pro všechny děti*. První konference výzkumného záměru Pdf MU id.č. MSM0021622443 Speciální potřeby žáků v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – sekce Přístupy v edukaci žáků se specifickými poruchami učení (September 12). Brno: MU.

Navrátilová, M. (2007b). *Čtecí proces a dynamický stereotyp*. Efektivní pedagogika prvopočáteční gramotnosti aneb jakou zvolit metodu výuky čtení: mimořádná celostátní konference s mezinárodní účastí (November 28). Prague: ABC Music & MŠMT ČR.

Navrátilová, M. (2010). *Sfumato® (Splývavé čtení®) jako preventivní metoda vzniku dyslektických potíží*. Rozvoj čtení a čtenářské gramotnosti ve škole: celostátní konference (March 17). Prague: Czech Dyslexia Association with CzechRA.

Navrátilová, M. (2011). *Proč pomáhá písnička ke čtení*. Rozvíjení čtenářské gramotnosti aneb hledání a nacházení odpovědí: celostátní konference (October 5). Brno: NIDV.

Navrátilová, M. (2012a). *Živá abeceda aneb Písmenka v říši divů*. Prague: ABC Music.

Navrátilová, M. (2012b). *Pracovní sešit 2 k Živé abecedě*. Prague: ABC Music.

Navrátilová, M. et al. (2012c). *Příručka pro pedagogy*. Prague: ABC Music.

Navrátilová, M. (2015a). *Čtení jako neurofyzilogický proces, porovnání metod výuky čtení*. Efektivní pedagogika prvopočáteční gramotnosti: mezinárodní konference (May 5–9). Prague: ABC Music & The Prague 4 Municipality.

Navrátilová, M. et al. (2015b). *Sfumato®: Metodická příručka*. Prague: ABC Music.

O metodě

Metodika Sfumato je založena na poznacích neurofyzilogických zákonitostí, jimiž se řídí orgány zraku, sluchu a hlasu; respektuje způsob, jak pracuje lidský mozek a jak funguje dětské vnímání.

Při vytváření čtecích návyků se pracuje se zrakovým, sluchovým, dechovým a hlasovým aparátem zároveň, a to v přesné posloupnosti. Rozlišování prvků řeči (fonologické uvědomování a fonematické uvědomění) se spojuje se sluchovou a zrakovou pamětí, s porozuměním, představivostí, dramatizací a prožitkem. Učitel tak udrží dětskou pozornost a motivuje žáky k tomu, aby měli zájem o knihy.

Důležité je tempo – technika Splývavého čtení spočívá ve velmi zpomaleném procesu, který umožňuje koordinaci všech atributů čtení či psaní. Je nutné si připomenout, že čtení není člověku vrozená dovednost a že nevzniká izolovaně – jde o koordinaci všech smyslů. Samotná autorka této metody přirovnává čtení ke hře na hudební nástroj, k tanci, chůzi či sportu – je to koordinovaný pohyb a jako každý jiný vychází z pomalého provedení a spočívá především ve správné technice.

Díky této metodě čtou děti plynule, bez zadržávání, s porozuměním a s radostí. Je úspěšná i u dětí s problémy v učení (např. s dyslexií) jak při běžném nabývání počáteční gramotnosti, tak při reedukaci, a to i ve speciálních a praktických základních školách.

PaedDr. Mária Navrátilová má více

než čtyřicetileté pedagogické zkušenosti; původním povoláním je operetní zpěvačkou a učitelkou se zaměřením hudebně-dramatickým, s úzkou specia-

lizací v oblasti nápravy nezpívajících a špatně čtoucích dětí (reedukace čtení). Na počátku 90. let navrhla a realizovala projekt ABC Music na základě inkluzivního vzdělávání. Jednalo se o první soukromou základní školu svého druhu (ZŠ s mateřskou školou a jeslemi) v tehdejší České a Slovenské Federativní Republice a po dobu pěti let byla i její ředitelkou. Ve školním roce 1993/94 byla finalistou prvního ročníku ankety „Zlatý Ámos“ o nejoblíbenějšího učitele České republiky. Je členkou rady organizací včetně Mezinárodní asociace pro amatérské umění (ARTAMA), České společnosti „Dyslexie“ a České hudební společnosti.

Kontakt: navratilova@abc.music.cz

Mgr. Hana Neumanová působí jako

učitelka na prvním stupni základní školy. Doposud vyučovala čtení v první třídě analyticko-syntetickou metodou.

Absolvovala řadu vzdělávacích seminářů

k metodě Sfumato. V současnosti učí děti, které se jako první žáci ZŠ Masarova v Brně ve školním roce 2014/15 začali učit číst dle metodiky Sfumato. Ve škole je nyní výuka dle metodiky Sfumato rozšířena do dalších prvních tříd.

Kontakt: hana.neumanova@zsmasarova.cz

KOMENSKÝ

ČÍSLO 02 | PROSINEC 2015 | ROČNÍK 140

Odborný časopis pro učitele základní školy.
Založil Jan Havelka v Olomouci roku 1873.
Vychází péčí Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

VYDAVATEL:

Masarykova univerzita
Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, IČ 00216224.
Časopis vychází čtyřikrát ročně, toto číslo vychází 14. 12. 2015.
Časopis je evidován MK ČR pod č. E 1591.

ADRESA REDAKCE:

Časopis Komenský
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
Poříčí 7, 603 00 Brno
e-mail: komensky@ped.muni.cz

WEBOVÉ STRÁNKY ČASOPISU:

www.ped.muni.cz/komensky

VEDENÍ REDAKCE:

Jana Kratochvílová, vedoucí redaktorka
Kateřina Lojdová, zástupkyně vedoucí redaktorky

VÝKONNÁ REDAKCE:

Dana Brožová, Světlana Hanušová, Lucie Chaloupková, Tomáš Janík,
Květoslava Klímová, Václav Mertin, Vladimíra Nežilišová, Karolína Pešková,
Blanka Pravdová, Veronika Rodová, Zuzana Šalamounová,
Markéta Švrčková Nedeřová, Eva Trnová, Naděžda Vojtková

JAZYKOVÉ KOREKTURY:

Blanka Pravdová

GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA:

Leo Knotek, www.design-book.cz

TISK:

REPROCENTRUM, a. s., Blansko

DISTRIBUCE A PŘÍJEM OBJEDNÁVEK:

A.L.L. production, s. r. o.
tel.: +420 234 092 811
fax: +420 234 092 813
e-mail: obchod@allpro.cz

MAGNET PRESS, Slovakia s.r.o.
P.O.BOX 169
830 00 Bratislava
www.press.sk

ISSN 0323-0449

muni
PRESS